

Lier kommunes frivillighetspolitikk

Forslag til vedtak:

1. Lier kommune anerkjenner frivillig sektor som en vesentlig ressurs og bidragsyter for å sikre gode tilbud og aktive lokalsamfunn. Kommunen skal legge til rette for gode rammebetingelser og utviklingsmuligheter for foreninger og frivillige, og vil samarbeide med foreninger og frivillige om særlige oppgaver som begge parter vil prioritere.

Vedlagte frivillighetsplattform datert xx skal legges til grunn for kommunens tilrettelegging og samarbeid framover.

2. Lier kommune vil søke å inngå samarbeidsavtaler innenfor følgende områder:
  - a. *(Her fyller vi inn de områdene vi blir enige om å prioritere)*
  - b.
  - c.Rådmannen avklarer oppfølgingsansvaret for hver enkelt avtale.
3. Liers frivillighetsplattform og evt. underliggende avtaler og regler legges fram til orientering og med muligheter for justeringer i hver kommunestyreperiode.

Sammendrag

Utgangspunktet for saken ligger i «For kropp og sjel – en melding om kultur, idrett og friluftsliv 2013-25» (vedtatt i kommunestyret høsten 2013) og i konklusjoner etter frivilligseminar gjennomført høsten 2015. I tillegg tar saken opp i seg flere bestillinger fra handlingsprogrammet for 2016-19 (HP).

Foreninger og frivillige er i hovedsak fornøyde med samspill og samarbeid med kommunen, men det er både fra frivillig sektor og folkevalgte ønsket en tydelig og strategisk frivillighetsplattform for kommunen.

Det er også ønskelig med noen nye samarbeidsavtaler på prioriterte områder. Slike områder er foreslått i saken, med utgangspunkt i behov og muligheter til å realisere samarbeidet.

Saken skal også sikre en bedre oversikt og tydeligere forventningsavklaringer for begge parter, samt gi anledning til å drøfte frivillighetens utfordringer og behov, felles utfordringer og samarbeidsmuligheter.

Saksframlegg:

1. Bakgrunn

I 2013 ble «For kropp og sjel – en melding om kultur, idrett og friluftsliv 2013-25» vedtatt, der bl.a. tilrettelegging bl.a. i form av arenaer og tilskudd, samarbeid og dialog mellom kommunen og frivillig sektor ligger som del av strategien for et godt kultur- og fritidstilbud, god folkehelse, bred integrering og deltakelse - og levende lokalsamfunn.

Årlige dialogmøter mellom frivillige, foreninger, folkevalgte og administrasjon ble forutsatt gjennomført som en sikring av det gode samarbeidet, og har vært gjennomført hver høst siden vedtaket ble fattet. Det har i tillegg vært et par tematiske særmøter – ett vedr. kulturscenen og ett knyttet til idrett.

I meldingens pkt 7.3.8 som særlig omhandler de prioriterte utfordringene i samarbeidet mellom kommunen og frivillige, ble tre punkter særlig trukket fram:

- *Samarbeid skole/SFO og idrettslag/friluftslivsorganisasjoner*
- *Samarbeid mht. integrering og deltakelse for flere, samt redusert frafall i ungdomsårene, særlig innen idretten*
- *Bedre tallgrunnlag for frivilligheten*

I handlingsprogrammet (HP) ble det vedtatt å jobbe videre med å sikre en god dialog og tilrettelegging for at frivillighetsressursen kan brukes på en god måte innen områder som omsorg og undervisning, og å legge til rette for lokale tilpasninger av «Sunne og aktive liunger» ved alle skolene etter modell fra Oddevall og Sylling. Disse oppdragene er tatt med i grunnlaget for denne saken, og ligger til grunn for forslaget om samarbeidsavtaler på skoleområdet.

To særlige utfordringer har også hatt stor politisk interesse det siste året: Å motvirke «utenforskap» og bosetting og inkludering av flyktninger. I tillegg har folkehelseperspektivet et sentralt fokus i Lier, og lavterskel aktivitetstilbud i regi av foreninger er tiltak som har fått prioritet. Det har derfor også vært jobbet med å avklare de kommunale ønskene, behovene og mulighetene for økt samarbeid med foreninger og frivillige som del av foreliggende saksprosess.

Saken samler derved mange av de utfordringer og muligheter som er kjent og relevante ifht frivillig sektor som i denne saken omfatter både det lokale foreningslivet og enkelt-frivillige som bidrar i lokalsamfunnet. Saken legger opp til å fastsette tydelige kommunale grep for best mulig å sikre en fortsatt sterk, aktiv og samfunnsviktig frivillig sektor i kommunen, via en nærværende, tilretteleggende, løsningsorientert og samarbeidspositiv kommunal sektor.

2. Frivilligheten i Lier i dag - dagens frivillighetspolitikk i praksis

Lier har *en omfattende, bred og aktiv frivillig sektor*. Vi har for øyeblikket ingen eksakt oversikt over antall lokale foreninger, men ut fra tidligere oversikter ligger tallet på oppunder

200. Foreningene våre har fra ca 10 til ca 2200 medlemmer (tall fra idrettsregisteret 2016), med Holtsmark Golfklubb som største klubben, med Lier IL som nest største klubben med ca 1400 medlemmer og Drammen og Omegn Rideklubb som nr 3 med ca 900. Den organiserte idretten alene omfatter ca 30 idrettslag med samlet ca 9.000 registrerte medlemskap pr 2016¹. Vår største kulturorganisasjon er Lier Historielag med xx medlemmer, mens hovedtyngden av organisasjonene i Lier ligger på mellom 25 og 80 medlemmer og omfatter hele spekteret av organisasjonstyper og formål, fra de aktivitetsbaserte via de humanitære og til de interessebaserte politiske og helse relaterte m.fl.

Lier kommune har *flere tilretteleggingstiltak* overfor foreningslivet og frivillige.

Hovedoversikten er samlet på kommunens nettside <http://www.lier.kommune.no/kultur-og-fritid/for-foreninger-og-frivillige/>

Kommunen og frivilligheten har *svært mange felles mål*, bl.a. å sikre gode aktivitetstilbud, arenaer og møteplasser innenfor idrett, friluftsliv, fysisk aktivitet, kultur og mht. ulike interesser og sosiale behov. Der frivilligheten motiveres av egeninteresse og personlige eller foreningsforankrede prioriteringer, ser kommunen at tilbudene i frivillig regi gir innbyggerne muligheter som det offentlige alene aldri vil kunne sikre. Det gir både god folkehelse, god lokalsamfunnsutvikling og god lokaldemokrati-bygging å tilrettelegge for frivillighet. Det kommunale tjenestetilbudet sammen med det frivillige tilbudet gir stor bredde, og på mange områder vil et tett samarbeid kunne øke kvaliteten på tilbud som begge parter ønsker å prioritere.

Lier kommune har inngått *mange samarbeids- og partnerskapsavtaler* med deler av foreningslivet bl.a.:

- Samarbeidsavtaler som bl.a. fastlegger samspillsrutiner med Lier idrettsråd og Lier kulturråd
- Samarbeidsavtale vedr. drift av Eiksetra med DNT Drammen og Omegn
- Samarbeidsavtale vedr. utvikling og drift av Lier Bygdetun med stiftelsen Lier Bygdetun
- Driftsavtaler med flere idrettslag vedr. drift av kunstgressbaner (har også hatt investeringsavtaler vedr. samme baner)
- Beredskapsavtale med Lier Røde Kors og Lier sanitetsforening

Kommunen har også flere enklere driftsavtaler med Skiforeningen og Breiliåsens Venner (*flere?*) vedr. løypekjøring. Vi er også medlemmer av Oslofjorden Friluftsråd og Oslo og Omlands Friluftsråd som danner utgangspunkt for mer konkrete avtaler om praktisk samarbeid, bl.a. om friluftsskoler og åpne aktivitetsdager.

Lier kommune samarbeider mye med foreningsliv og frivillige om gjennomføring av prosjekter og arrangementer. De store arrangementene som Lierdagene, Eplefestivalen, Tidsreisen og Rockefeller der kommunen er prosjektledere, ville ikke latt seg gjennomføre uten slikt samarbeid. At Lier ble kåret til Årets friluftslivskommune i 2015 skyldes ikke minst det store engasjementet fra ulike foreninger og frivillige.

---

¹ Noen idrettslag har ikke registrert medlemmer i 2016, så tallet ligger nok noe høyere.

Flere kommunale virksomheter har kontakt med foreninger og frivillige. Kultur og fritid er den virksomheten som har den bredeste kontaktflaten overfor frivillige og foreningsliv, med hovedvekt på foreninger og frivillighet knyttet til kultur, idrett og fritid, men også i noen grad med aktiviteter ifht. omsorg, undervisning og velferd. Virksomheten har flere roller vv frivillig sektor, som tilrettelegger, koordinerer, samarbeider og markedsfører:

- Lier Frivilligsentral tilrettelegger, koordinerer og markedsfører både møteplasser, tjenester, tilbud og oppgaver i regi av frivillig innsats, låner ut lokaler og bistår med praktisk hjelp til frivillige og foreninger.
- Kulturkontoret og Ungdomskontoret leier/låner ut kommunens lokaler til foreninger, gir tilskudd til drift, arrangementer og prosjekter til foreninger, og samarbeider med frivillige og foreninger om tiltak, aktiviteter, arrangementer og prosjekter. Vi inngår avtaler med foreninger der dette er naturlig/nødvendig, arrangerer møter og kurs for frivillige og foreninger, bidrar med markedsføring av tilbud i regi av foreninger bl.a via nett og sørger for politiske avklaringer og vedtak der slike trengs. Ungdomskontoret sitter i interne nettverksgrupper bl.a. Nettverk fritid barn og unge, som bl.a. har fokus på å sikre aktiviteter, opplevelser og mestring for alle barn/unge uansett bakgrunn og situasjon og etablerer utstyrslager (BUA) høsten 2016.
- Park – idrett – friluftsliv drifter kommunale uteanlegg som brukes bl.a. av frivillige og leier/låner ut kommunens utendørs idrettsanlegg, samt samarbeider og bistår praktisk ved diverse arrangementer.
- Lier kulturscene sikrer en profesjonell arena for arrangementer, og samarbeider med kulturlivet om større og mindre arrangementer og prosjekter.

Kulturskolen gir skolekorpslever prioritert elevopptak og instrumentundervisning.

Frisklivssentralen samarbeider med foreninger ifht. aktivitetstilbud. Det ytes tilskudd til LHL-huset og andre hjelpetjenester i regi av foreninger. Deler av foreningslivet står på faste høringslister i forbindelse med plansaker.

I forhold til oppfølgingen av **de særskilte frivillighetspunktene i «For kropp og sjel»**, er følgende gjort:

- *Samarbeid skole/SFO og idrettslag/friluftslivsorganisasjoner* har inntil nå bare har vært gjennomført mer systematisk via prosjektet «Sunne og aktive liunger» på Sylling og Oddevall skoler. Noe arrangementssamarbeid har det imidlertid vært flere steder. Målet om å innarbeide prosjektet på alle skoler i løpet av kommende år, vil kunne legge grunnlag for mer samarbeid på dette området framover, noe vi foreløpig kun har drøftet løst på administrativt nivå.

- *Samarbeid mht. integrering og deltakelse for flere, samt redusert frafall i ungdomsårene, særlig innen idretten:* Vi har det siste året samarbeidet med noen idrettslag mht åpne lavterskeltilbud som løkkefotball, åpen hall mm, og har også etablert et bedre internt samarbeid i kommuneorganisasjonen for å sikre at de barn og unge som kanskje ellers ikke ville deltatt i aktiviteter, får anledning til det. Dette samarbeidet planlegges videreutviklet og økt framover via utvikling av nye tilbud og prosjektsamarbeid mellom foreningene og kultur og fritid.

- *Bedre tallgrunnlag for frivilligheten* er delvis krevende fordi mange må bidra med tall, og

noen av tallene må bli litt skjønnspregede. Dette er et område der vi har ambisjon om å kunne supplere det kommunen har av lokale foreningsoversikter og medlemstall med aktivitetstimer og et grovt anslag mht. dugnadstimer som igjen kan gi grunnlag for beregning av lokal verdiskapning. Vi har ingen fullstendig oversikt i denne saken, men har tatt med de tallene vi tross alt har og regner som realistiske i vedlegg til saken.

I tillegg har *faste dialogmøter* mellom frivilligheten, folkevalgte og administrasjonen kommet på plass fra 2014.

Mye av *det frivillige engasjementet* er knyttet til foreningsliv som har sine egne målsettinger og aktiviteter. En del frivillighet er også knyttet til aktiviteter og tjenester utenfor det organiserte lagsarbeidet.

Det kommunale utgangspunktet pr. i dag:

- Kommunen respekterer frivillighetens egenart og forutsetninger. Frivillig engasjement bygger på lyst, ikke på tvang. Det må tilrettelegges for frivillighet både i foreningsregi og knyttet til enkeltoppdrag og andre frivillige tilbud. De frivillige utenfor foreningslivet skal rekrutteres, veiledes, følges opp og tilbys egnede oppgaver. Der det er naturlig skal frivillige veiledes inn i aktuelle foreninger.
- Det skal være enkelt og meningsfylt å jobbe frivillig i Lier. Kommunen skal framstå som en nær og naturlig støttespiller for frivillige og foreninger, og kan bidra med tilrettelegging av ulik art.
- Vi ser også alltid på mulighetene for samarbeid. Men ikke alle oppgaver kan eller bør gjennomføres av frivillige. Lovpålagte oppgaver og faglig krevende oppgaver er ikke egnet og skal ikke utføres av frivillige.

Alt som gjøres i regi av foreninger og via frivillige bidrar til å sikre et levende lokalsamfunn med aktivitetstilbud og engasjementsmuligheter for mange. Dette gir også god folkehelse, og sikrer tilhørighet, deltakelse og integrering som er viktig for oss alle.

3. Kommunen ønsker samarbeid

Kommunestyret ønsket ved behandlingen av handlingsprogrammet for 2016-19 særlig å få vurdert bruk av frivillighetsressursen innenfor omsorg og skole. Rådmannen har også bedt velferdsområdet om å komme med sine forslag til samarbeidsområder.

Skolene ser følgende muligheter mht. samarbeid med frivillige og foreninger:

- Behov for økt leksehjelp.
- Bidrag ifht. sunne og aktive liunger; økt aktivitetstilbud og bedre matvaner for skoleelevene. *
- Fortsatt skogdager, friluftsdager osv. i regi av foreninger.

Omsorgsektoren trekker fram følgende:

- Bidra til å styrke de sosiale forholdene og opplevelsestilbudet særlig for demente, men også for institusjonsboende for øvrig og hjemmeboende uten egne nettverk. Sikre gode opplevelser og stimulering i hverdagen. *
- Videreføre eksisterende tiltak.

Velferdssektoren har følgende behov og ønsker mht. samarbeid med frivillige og foreninger:

- Bidra til integrering og deltakelse særlig for flyktninger. En voksende utfordring med økende antall flyktninger, og kanskje også flere enslige mindreårige. *
- Bidra til deltakelse for alle mer generelt, for å styrke inkluderingsarbeidet. *

Disse punktene må drøftes videre både internt og med foreninger/frivillige for å konkretisere og vurdere om de kan være aktuelle som samarbeidsområder der mer konkrete samarbeidsavtaler kan inngås. Stjerne er satt ved foreløpige prioriteringer for avtale.

4. Foreningslivets og frivillighetens innspill og ønsker

Lier idrettsråd understreker at fokus vedr. frivillighetsarbeidet er todelt:

- Idrettens og klubbenes rammevilkår generelt
- Idrettens samfunnsansvar

Idrettsrådet er opptatt av å få best mulige rammebetingelser for klubbene, økonomisk og praktisk. Praktisk har de satt i gang noen prosesser etter dialogmøtene med klubbene i fjor høst, oppfølgingen med administrasjon og politikere i møte på Haugestad i februar og fortsettelsen med arbeidet med rulleringsarbeid med ny kommunal plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2017-21.

Når det gjelder samfunnsansvaret har vi selv tatt initiativ til å inkludere to grupper som vi tidligere ikke har hatt spesielt fokus på under visjonen «Idrett for alle»;

- Bosatte flyktninger u/19 år
- Barn og unge med spesielle behov u/19 år (ca 110 funksjonsnedsatte med personlig plan)

Vi har stilt spørsmålet litt løst om det kunne vært interessant som et fokusområde å se på IFO som et nytt samarbeidsområde mellom idretten og Lier kommune. Vi tror også lavterskeltilbud som Åpen Hall etc. bør øke fremover.

Påls innspill: Uten at dette har vært diskutert noe sted hos oss, er jeg også positiv til fokus på eldre og kan gjerne se for meg at eldre og idretten kan finne sammen i ulike sammenhenger, men det vil kreve mer utredning.

Lier Pensjonistforening er opptatt av at tilbud for eldre blir et fokusområde for økt samarbeid, og viser til at dette passer godt sammen med målet om at eldre skal kunne bo hjemme lenge. Eldre hjelper eldre er et godt motto. Eldre er en ressurs også mer generelt, og bør benyttes i flere sammenhenger.

Lier kulturråd?

DNT/friluftslivsorganisasjonene?

Enkeltforeninger?

Frivilligsentralen(e)?

Seniorsentrene

Andre?

Skrive inn mer etter hvert som vi får...

5. Prosessen fra oppdrag til forslag

I 2015 inngikk kommunen et samarbeid med Frivillighet Norge som bl.a. omfattet gjennomføring av et frivillighetsseminar der frivillige, folkevalgte og administrasjon møttes for å drøfte hva som fungerer bra og hva som er utfordringer og utviklingsbehov for frivilligheten i Lier. Oppsummeringene fra dette seminaret tydet på at mye fungerer bra i Lier, at det er stor og bred frivillig aktivitet og at det i hovedsak er et åpent og godt samspill og samarbeid med kommunen.

En av forpliktelsene fra kommunens side var likevel å sette ned en arbeidsgruppe med representanter fra frivillige, foreninger, folkevalgte og administrasjon, som kunne diskutere videre hvordan kommunens frivillighetspolitikk mer generelt kan videreutvikles på en måte som tjener felles mål, som er nyttig og ønsket av både kommunen og frivilligheten.

En slik arbeidsgruppe ble etablert vinteren 2016, og har jobbet via *fire(planlagt pr juni16)* møter og epost fram til høsten 2016 da utkastet til denne politiske saken med frivillighetsplattform og maler for samarbeidsavtaler ble presentert og sent på høring til foreningslivet før ferdigstilling for politisk behandling (*planlagt*).

I arbeidsgruppen har følgende deltatt: Fra GBK-utvalget Hanne Garås, Per Arne Bredesen og Thomas Emil Klingen Andersen, fra Lier idrettsråd Pål Thommassen, fra Lier kulturråd Tone Christine Cook, fra friluftslivsorganisasjonene/DNT Drammen og Omegn Jeanette Zetterstrøm, fra frivillig sektor ellers Aksel Arnecke (Lier Pensjonistforening og Eldrerådet), Lars Larsson (Lier Røde Kors) og Heidi Sollman (Sjåstad fritidsklubb m.fl.) og fra administrasjonen/kultur og fritid Kathrine Hoem, Katrine Smemo Granlund, Ingrid Buck og Ingeborg Rivelsrud.

Arbeidsgruppa har konkludert med følgende (se de vedlagte referatene for utdypende info):

- Vi trenger ingen lange utredninger siden mye fungerer bra. Men saken må gi bedre oversikt over frivillighetslandskapet og kommunens tilretteleggingstilbud og følge opp utfordringer nevnt i For kropp og sjel.
- Vi ønsker en mest mulig konkret og praktisk frivillighetsplattform som klargjør kommunens holdning og politikk vv frivilligheten.
- Viktig utgangspunkt at lag/foreninger har sin egenverdi og sine primærformål uavhengig av kommunen. Mange foreninger opplever også å ha et samfunnsoppdrag

utover dette.

- Samarbeid med utgangspunkt i foreningers samfunnsoppdrag ønskes økt. På prioriterte områder bør samarbeidet sikres gjennom tydelige avtaler.

Aktuelle områder for nye avtaler foreslått av arbeidsgruppa er:

- 1) Inkludering og deltakelse for flyktninger og innvandrere
- 2) Aktivitet for mennesker med ulike bistandsbehov (med individuell plan)
- 3) Deltakelse for utsatte barn/unge (fattigdom, psykiatri, rus...)
- 4) Tilbud til ensomme/hjelpetrequende eldre.

- Arbeidsgruppa ønsket bred medvirkning fra foreninger og frivillige i utforming og mht. forslag i denne saken, og inviterte til innspill og dialogmøte før endelige konklusjoner.

Skrive mer og endre når alle møter, høringer og konklusjoner er ferdige!

6. En samlet frivillighetsstrategi/plattform

Blir grunnlag for vedtakets pkt. 1. På hvilket nivå? Hvordan bør denne se ut for å gi mening og være nyttig – for folkevalgte, foreninger og frivillige og administrasjon? Bør være kortest mulig, men likevel både ha med verdier, mål og hovedtiltaksområder!

Arbeidsgruppa har utarbeidet forslag til Liers frivillighetsplattform med utgangspunkt i nasjonale strategier og plattformer og med blikk også på andre kommunale plattformer og frivillighetspolitikk-formuleringer, bl.a. Drammen kommune sin. Forslaget har blitt tredelt:

- Grunnlaget for samspill og samarbeid, som beskriver/klargjør verdier og holdninger
- Mål og tiltak
- Skisse til en samarbeids-/partnerskapsavtale

Rådmannen vurderer dette som et godt forslag til Lier frivillighetsplattform, og foreslår at denne vedtas politisk som del av denne saken. Denne plattformen og evt. underliggende avtaler og regler bør legges fram til orientering og med muligheter for justeringer i hver kommunestyreperiode.

7. Konkrete felles utviklingsområder framover - fra ønsker til realiteter

Rådmannen erkjenner hvilke store ressurser som ligger i frivillig sektor og hva som allerede gjøres i regi av foreningsliv og frivillige. Det kan ligge muligheter for å videreutvikle og øke både samarbeid og tilrettelegging for frivillighet framover, også på nye områder. Imidlertid må det ikke skapes urealistiske forventninger til at dette er lett å få til. Det krever mye både av kommunen og av de frivillige, og samarbeidet må ønskes og være mulig fra begge parter.

De kommunale virksomhetene vil ikke få glede og nytte av frivillighet uten å bruke ressurser på dette. Initiativet til å få til økt samarbeid med frivillige og foreningsliv bør derfor ligge hos

den som ser behovet, og som også må tilrettelegge for frivillighet og samarbeidsavtaler med foreningsliv:

- Virksomhetene må klargjøre arenaer, forberede brukerne - og ta godt i mot / ta vare på de frivillige som bidrar.
- Der de frivillige eller foreninger har reelle utgifter knyttet til sin tjenesteyting, må også disse utgiftene kunne dekkes, slik mat-utkjørerne i dag får dekket kjøregodtgjøring.
- Materiell og varer som brukes må dekkes.
- Ved mer organisert samarbeid via faste avtaler, vil kommunen også måtte være innstilt på å dekke lønnskostnader på et eller annet vis.

Lier frivilligsentral og kulturkontoret kan bistå med tips og råd, og med nettverkskontakter og markedsføring av behovene for økt samarbeid.

For fast driftssamarbeid eller prosjektsamarbeid knyttet til prioriterte mål og tiltak, bør det inngås gjensidig forpliktende avtaler som avklarer ansvarsfordeling, mer konkret hvem som gjør hva og rammebetingelsene rundt dette. Vedlagte mal kan brukes som grunnlag for slike avtaler.

Rådmannen har vurdert det slik at følgende formål innenfor områdene skole, omsorg og velferd har høyeste prioritet de kommende to-tre årene, og at det også for disse formålene er realistisk å etablere samarbeidsavtaler siden også motivasjon og interesse fra frivillighetens side er til stede:

... Liste opp max fem punkter (nå fire) som er særlig prioriterte. Samme som i forslag til vedtak. Supplert disse med konkrete mål og beskrivelser. Hvilke forutsetninger? Hvem følger opp?